

MALE A STREDNE PODNIKANIE 2020

BANSKOBYSTRICKÝ
SAMOSPRÁVNY KRAJ

Bratislava, 2021

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO
DOPRAVY A VÝSTAVBY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Vydavateľ:

Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2021

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

Zoznam grafov, tabuliek a obrázkov	3
Úvod	4
1 Ako sú definované malé a stredné podniky	5
2 Stav a vývoj početnosti MSP	6
3 Rodová a veková štruktúra FO - podnikateľov	11
4 Vznik a zánik podnikateľských subjektov	14
5 Finančné ukazovatele MSP	17
6 Postavenie MSP v zahraničnom obchode	19
7 High-tech ukazovatele MSP	21
Zhrnutie	24
Prílohy	26

Zoznam grafov, tabuliek a obrázkov

Grafy:

Graf 1: Štruktúra MSP na Slovensku podľa krajov, 2020.....	7
Graf 2: Vývoj počtu MSP v krajoch SR, 2005-2020	7
Graf 3: Štruktúra MSP podľa právnych foriem v BBSK a SR.....	7
Graf 4: Miera podnikateľskej aktivity podľa krajov, 2020	8
Graf 5: Štruktúra FO – podnikateľov podľa právnej formy BBSK a SR, 2020	9
Graf 6: Štruktúra MSP – právnických osôb podľa právnej formy BBSK a SR, 2020	9
Graf 7: Odvetvová štruktúra MSP v BBSK a SR, 2020.....	10
Graf 8: Vývoj počtu žien FO – podnikateliek a ich podielu na celkovom počte FO- podnikateľov v BBSK, 2020.....	11
Graf 9: Podiel žien na celkovom počte FO – podnikateľov podľa krajov SR, 2020.....	12
Graf 10: Zastúpenie žien podľa odvetví v BBSK, 2020.....	12
Graf 11: Podiel mladých a seniorov medzi FO – podnikateľmi podľa krajov SR, 2020	13
Graf 12: Veková štruktúra FO – podnikateľov podľa pohlavia v BBSK, 2020	13
Graf 13: Miera vznikov MSP podľa krajov, 2020.....	14
Graf 14: Počet vzniknutých MSP podľa krajov, 2008-2020	15
Graf 15: Miera zánikov podnikateľských subjektov podľa krajov, 2020.....	15
Graf 16: Čistý prírastok podnikateľských subjektov v Banskobystrickom kraji, 2008-2020	16
Graf 17: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa krajov, 2019	17
Graf 18: Štruktúra vývozu podľa veľkosti vyvážajúcich, 2019	19
Graf 19: Podiel MSP na objeme vývozu podľa krajov, 2019.....	20
Graf 20: Podiel vyvážajúcich MSP na 100 aktívnych MSP podľa krajov a ich počet, 2019	20
Graf 21: Podiel MSP na objeme dovozu podľa krajov, 2019.....	20
Graf 22: Vývoj početnosti MSP v high-tech sektoroch v BBSK	21
Graf 23: Podiel MSP v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby a služieb, 2020.....	22
Graf 24: Štruktúra MSP v odvetví priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne výroby v BBSK	23
Graf 25: Štruktúra MSP v odvetví služieb podľa poznatkovej náročnosti v BBSK	23

Tabuľky:

Tabuľka 1: Podnikateľské subjekty so sídlom v Banskobystrickom kraji, 2020.....	6
Tabuľka 2: Počet a štruktúra MSP v okresoch Banskobystrického kraja, 2020.....	8
Tabuľka 3: Finančné ukazovatele MSP v BBSK, 2015-2019	18
Tabuľka 4: Rozdelenie sektorov priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne priemyselnej výroby na základe klasifikácie SK NACE	26
Tabuľka 5: Rozdelenie sektorov služieb podľa znalostnej intenzity a technologickej úrovne služieb na základe klasifikácie SK NACE	27

Obrázky:

Obrázok 1: Miera podnikateľskej aktivity MSP v okresoch Banskobystrického kraja, 2020	9
--	---

Úvod

Rozvoj malého a stredného podnikania je jedným zo základných predpokladov zdravého ekonomického vývoja miest, obcí, regiónov i celej krajiny. Malé a stredné podniky na Slovensku tvoria 99,9 % podiel z celkového počtu podnikateľských subjektov, poskytujú v podnikovej ekonomike pracovné príležitosti takmer trom štvrtinám (74 %) aktívnej pracovnej sily a podieľajú sa viac ako polovicou (55 %) na tvorbe pridanej hodnoty. 97 % malých a stredných podnikov tvoria mikropodniky zamestnávajúce menej ako 10 zamestnancov.

Banskobystrický samosprávny kraj je rozlohou najväčší a počtom obyvateľov na km² najmenej osídlený kraj Slovenska. Medzi silné stránky regiónu patrí najmä disponibilná pracovná sila, zásoby základných surovín s možnosťou využitia v rôznych odvetviach, spracovanie dreva, skla, keramického a chemického materiálu, ako aj priaznivé prírodné a kultúrno-historické podmienky pre rozvoj cestovného ruchu. Najmä vďaka dlhoročnej baníckej tradícii v regióne je jeho dominantným odvetvím hutnícky priemysel.

K postupnému rozvoju regiónu prispievajú aj malé a stredné podniky, ktoré z dlhodobého hľadiska vykazujú pozitívne vývojové tendencie s rastom početnosti a zlepšovaním finančných výsledkov. Vyvrcholenie úspešnej dekády, ktorá bola charakteristická dynamickým rozvojom sektora MSP naprieč všetkými regiónmi SR, predstavoval rok 2019. V roku 2020 sa už musel celý podnikateľský sektor vyrovnáť s negatívnymi dopadmi pandémie koronavírusu, ktorá dostala slovenskú ekonomiku do recesie.

Cieľom štúdie je, prostredníctvom prezentácie základných kvantitatívnych ukazovateľov, komplexne zhodnotiť stav a vývoj sektora malého a stredného podnikania v Banskobystrickom samosprávnom kraji do roku 2020. Jednotlivé ukazovatele sú vyhodnocované na základe krátkodobého a dlhodobého vývoja, v komparácii s ostatnými kraji a celým Slovenskom. Štatistické údaje o MSP sú sledované v závislosti od jednotlivých právnych foriem, veľkostných kategórií a odvetvového členenia. Finančná výkonnosť malých a stredných podnikov v kraji je zhodnotená prostredníctvom základných finančných ukazovateľov. Konkurenčná schopnosť MSP na zahraničných trhoch je posudzovaná podľa ich zahranično-obchodných aktivít.

1 Ako sú definované malé a stredné podniky

Európska komisia (EK) definuje podnik ako subjekt, ktorý vykonáva hospodársku činnosť, bez ohľadu na jeho právnu formu. Určujúcim faktorom je pritom hospodárska činnosť, nie právna forma. Z tohto dôvodu možno podľa EK medzi podniky zaradiť samostatne zárobkovo činné osoby a rodinné podniky, ktoré vykonávajú remeselnícke alebo iné činnosti, obchodné spoločnosti, partnerstvá alebo združenia, ktoré pravidelne vykonávajú hospodársku činnosť.

Na základe odporúčania Európskej komisie 2003/361/ES o definícii MSP sa do skupiny malých a stredných podnikov zaraďujú podnikateľské subjekty, ktoré zamestnávajú menej ako 250 osôb, a ktorých ročný obrat nepresahuje 50 miliónov Eur a/alebo celková ročná súvaha nepresahuje 43 miliónov Eur¹. Jednotlivé veľkostné kategórie MSP sú určené podľa hraničných hodnôt vyššie uvedených kritérií, pričom rozlišujeme tri kategórie:

	 Mikropodnik	 Malý podnik	 Stredný podnik
 Zamestnanci	< 10	< 50	< 250
 Ročný obrat	≤ 2 mil. Eur	≤ 10 mil. Eur	≤ 50 mil. Eur
 Bilančná suma	≤ 2 mil. Eur	≤ 10 mil. Eur	≤ 43 mil. Eur

V tomto materiáli je pri všetkých ukazovateľoch uplatňované kritérium členenia podnikateľských subjektov do jednotlivých kategórií MSP – počet zamestnancov. Výnimku predstavujú len finančné ukazovatele, pri ktorých je okrem kritéria počtu zamestnancov zohľadňovaná aj výška ročného obratu.

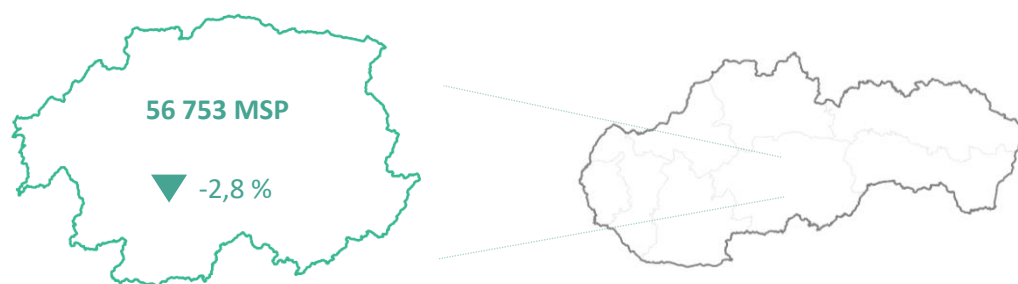
Hodnotenie stavu sektora malých a stredných podnikov v tejto publikácii vychádza zo spracovania údajov pochádzajúcich zo zdrojov Štatistického úradu SR (ŠÚ SR) a DataCentra. Štatistické informácie uvedené v materiáli predstavujú výber z podrobnejších hodnotení jednotlivých aspektov podnikania MSP, ktoré sú prezentované vo forme osobitných štatisticko-analytických výstupov vydávaných SBA (Postavenie MSP v zahraničnom obchode SR, Analýza rodovej a vekovej štruktúry FO - podnikateľov, Vznik a zánik podnikateľských subjektov v SR, Analýza finančných ukazovateľov MSP).

¹ Odporúčanie Európskej komisie 2003/361/ES o definícii MSP dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj>

2 Stav a vývoj početnosti MSP

Na území Banskobystrického samosprávneho kraja bolo **na konci roka 2020 registrovaných 56 753 podnikateľských subjektov patriacich do veľkostnej kategórie malých a stredných podnikov**. Vplyv pandémie Covid-19 sa negatívne prejavil aj na sektore MSP, ktorý bol prijímaním protipandemických opatrení zasiahnutý v najväčšej miere. Už údaje za rok 2020 potvrdzujú **medziročný pokles počtu MSP o 2,8 %**, resp. 1 620 subjektov. V porovnaní s ostatnými krajinami SR sa jedná o najvýraznejší pokles, pričom na celom Slovensku sa počet MSP medziročne takmer nezmenil (rast o 0,3 %).

Z pohľadu veľkosti sú medzi MSP v kraji v **najväčšej miere zastúpené mikropodniky**. Na konci roka 2020 tvorili 97,3 % všetkých aktívnych MSP v kraji. Nižšie zastúpenie dosahujú malé (2,3 %) a stredné podniky (0,4 %). Štruktúra MSP podľa veľkostných kategórií podnikov kopíruje štruktúru všetkých podnikateľských subjektov na Slovensku. Na území Banskobystrického kraja uvádza svoje sídlo aj 49 veľkých podnikov, čo približne predstavuje len 0,1 % všetkých aktívnych firiem registrovaných v kraji.

Tabuľka 1: Podnikateľské subjekty so sídlom v Banskobystrickom kraji, 2020

Veľkostné kategórie / právne formy	Podniky	Živnostníci	Slobodné povolania	SHR	Spolu	
					Abs.	Podiel v %
Mikropodniky (0 - 9)	20 945	30 941	2 632	724	55 242	97,3%
Malé podniky (10 - 49)	1 180	98	3	1	1 282	2,3%
Stredné podniky (50 - 249)	224	5	0	0	229	0,4%
Veľké podniky (250 a viac)	49	0	0	0	49	0,1%
Spolu MSP (0 - 249)	22 349	31 044	2 635	725	56 753	99,9%
Spolu podnikateľské subjekty	22 398	31 044	2 635	725	56 802	100,0%

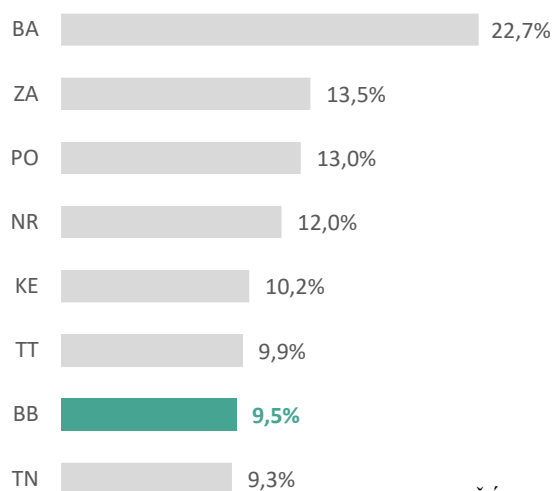
Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

Banskobystrický kraj disponuje druhým najnižším počtom MSP medzi krajinami na Slovensku. Zo všetkých aktívnych MSP je na území Banskobystrického kraja registrovaných len 9,5 %. Menej, len 9,3 % MSP uvádza svoje sídlo v Trenčianskom kraji. Naopak, najviac MSP sa koncentruje na území Bratislavského kraja, kde sídli viac ako jedna pätina (22,7 %) zo všetkých aktívnych MSP na Slovensku.

Z dlhodobého hľadiska sa počet aktívnych MSP v kraji zvyšuje. Tento vývoj platí prakticky pre všetky kraje na Slovensku. **Za uplynulých 15 rokov sa počet MSP**

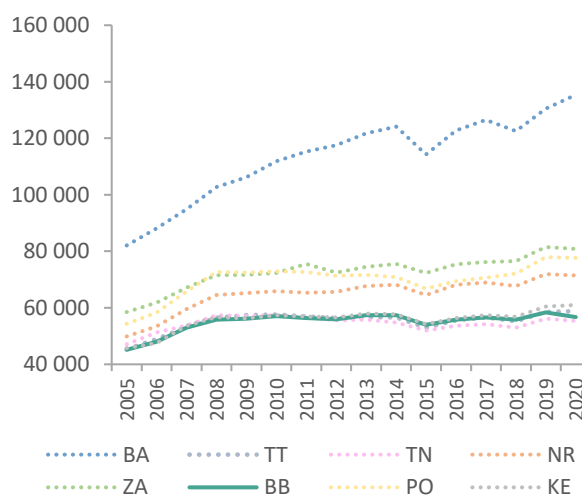
v Banskobystrickom kraji zvýšil o 18,2 %. Na celom Slovensku sa početnosť MSP počas rovnakého obdobia zvyšovala dynamickejšie - o 30,6 %. **Počet MSP v kraji rástol najdynamickejšie do roku 2010.** V období od roku 2005 do roku 2010 sa počet MSP zvýšil o štvrtinu (26,5 %, resp. 11 955 subjektov). Podobným tempom sa zvyšoval počet MSP napr. v Trnavskom kraji. Vysoká dynamika rastu MSP však bola charakteristická aj pre ostatné kraje na Slovensku. Po roku 2010 sa rast početnosti MSP v kraji prakticky zastavil. Medzi rokom 2011 a 2020 sa početnosť MSP zvýšila len o 0,6 %, resp. 366 subjektov. Pre porovnanie, počas rovnakého obdobia vzrástla početnosť MSP v Bratislavskom kraji o 17,5 % a na celom území Slovenska o 7,5 %.

Graf 1: Štruktúra MSP na Slovensku podľa krajov, 2020

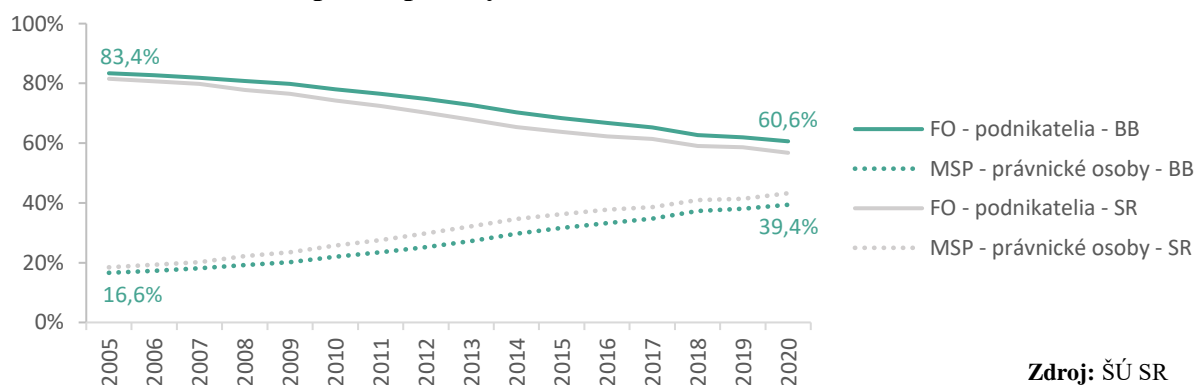
Zdroj: ŠÚ SR

Graf 2: Vývoj počtu MSP v krajoch SR, 2005-2020

V prípade právnych foriem dochádza k postupnému znižovaniu podielu MSP podnikajúcich ako fyzické osoby – podnikatelia (t. j. živnostníci, slobodné povolania a samostatne hospodáriaci roľníci – ďalej SHR) na celkovom počte aktívnych malých a stredných podnikov. Uvedený dlhodobý trend bol spozorovaný v Banskobystrickom kraji, ale aj medzi všetkými MSP na Slovensku. Napriek tomu, **v štruktúre MSP podľa právnych foriem stále prevládajú fyzické osoby – podnikatelia s podielom 60,6 %**, čím prevyšujú aj podiel na celom Slovensku. V roku 2020 sa opätovne zvýšilo zastúpenie MSP podnikajúcich ako právnické osoby. Ich podiel dosiahol nové maximum na úrovni 39,4 %. Z dlhodobého hľadiska sa štruktúra MSP v kraji vyvíja v súlade so štruktúrou MSP podľa právnych foriem na národnej úrovni, kde 56,8 % tvoria FO – podnikatelia a 43,2 % MSP – právnické osoby.

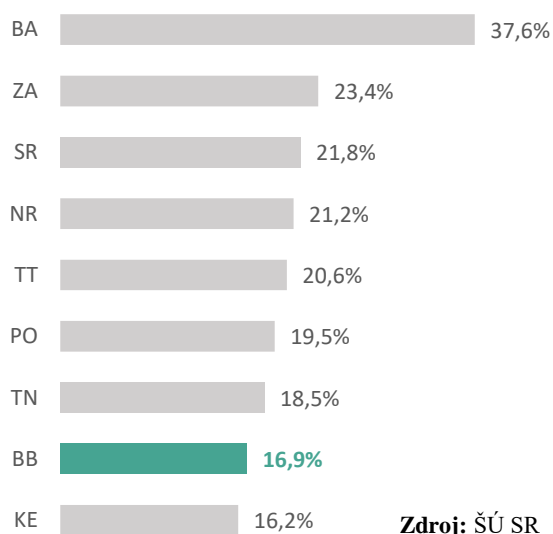
Graf 3: Štruktúra MSP podľa právnych foriem v BBSK a SR

Zdroj: ŠÚ SR

Miera podnikateľskej aktivity MSP, ktorá vyjadruje koľko aktívnych malých a stredných podnikov pripadá na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov, podobne naznačuje miernu stagnáciu sektora MSP v Banskobystrickom kraji. V roku 2020 dosiahla miera podnikateľskej aktivity MSP 16,9 %. To znamená, že na **100 ekonomicky aktívnych obyvateľov TTSK pripadá takmer 17 aktívnych MSP**. Miera podnikateľskej aktivity MSP v kraji je výrazne pod úrovňou Slovenska, pričom zaostáva aj za väčšinou ostatných krajov. Najvyššia podnikateľská aktivita je dlhodobo zaznamenávaná v Bratislavskom kraji, kde na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov pripadá približne 38 MSP. Nižšiu mieru podnikateľskej aktivity ako v Banskobystrickom kraji dosiahol už len Košický kraj.

Graf 4: Miera podnikateľskej aktivity podľa krajov, 2020

Počet MSP v ostatných okresoch Banskobystrického kraja sa pohyboval od 1 249 v Poltári po 5 455 v Brezne. **Vyššiu mieru podnikateľskej aktivity ako v celom kraji dosahuje len päť okresov, najvyššiu Banská Bystrica (22,7 %)**, nasledujú Banská Štiavnica (21,9 %), Žarnovica (20,1 %) a okresy Zvolen a Detva so zhodným pomerom 18,1 %. Nízka podnikateľská aktivita bola zaznamenaná prioritne v troch okresoch Revúca (11,0 %), Rimavská Sobota (11,9 %) a Poltár (12,0 %).

Miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov je vyššia ako na Slovensku (12,4 %) len v okrese Žarnovica (15,2 %), Banská Štiavnica (14,9 %) a Detva (12,7 %). Miera podnikateľskej aktivity MSP – PO právnických osôb prevyšuje celoslovenskú úroveň len v okrese Banská Bystrica (12,4 %). Tento stav korešponduje s hodnotami z ostatných krajských miest, resp. okresov,

Vývoj podnikateľskej aktivity MSP v ostatných desiatich rokoch nenadviazal na dynamický rast z obdobia pred nástupom finančnej a hospodárskej krízy na Slovensku. V porovnaní s rokom 2009 sa miera podnikateľskej aktivity v kraji dokonca znížila o 1,0 p. b. zo 17,9 % na 16,9 %. K pretrvávajúcej stagnácii prispievajú dva faktory: 1) stagnácia vo vývoji počtu MSP; 2) stabilný počet ekonomicky aktívnych obyvateľov s veľmi miernym rastom.

V roku 2020 sa z celého kraja **najviac MSP (14 840) koncentrovalo v okrese Banská Bystrica**, čo je viac ako štvrtina všetkých aktívnych firiem v kraji. S výrazným odstupom nasleduje okres Zvolen so 6 832 MSP a podielom 12,0 %.

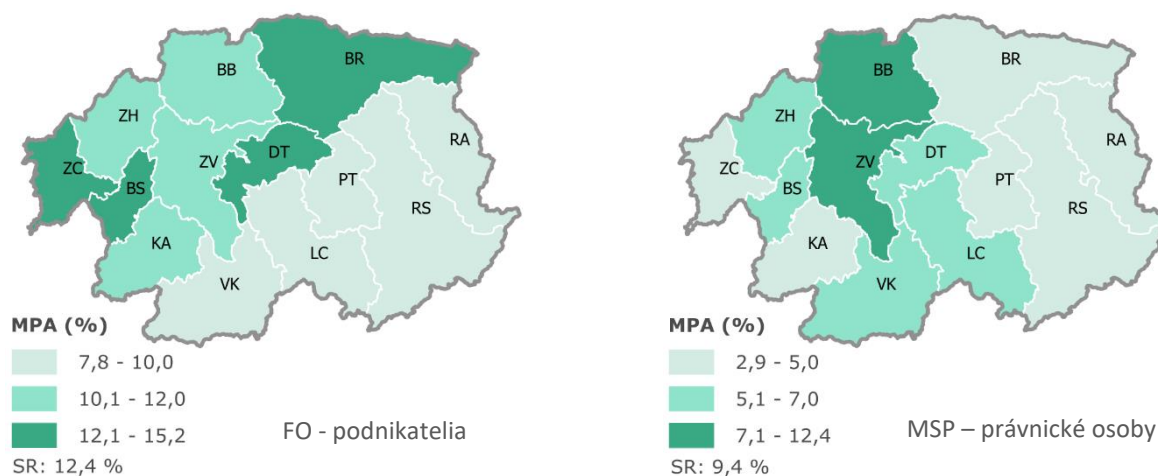
Tabuľka 2: Počet a štruktúra MSP v okresoch BBSK, 2020

Okres	Počet MSP	Podiel
Banská Bystrica	14 840	26,1%
Zvolen	6 832	12,0%
Brezno	5 455	9,6%
Lučenec	5 105	9,0%
Rimavská Sobota	4 644	8,2%
Žiar nad Hronom	3 990	7,0%
Veľký Krtíš	3 274	5,8%
Detva	3 086	5,4%
Žarnovica	2 724	4,8%
Revúca	1 997	3,5%
Banská Štiavnica	1 850	3,3%
Krupina	1 707	3,0%
Poltár	1 249	2,2%

Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

ktoré sa vyznačujú vyššou mierou podnikateľskej aktivity MSP podnikajúcich ako právnické osoby – podniky.

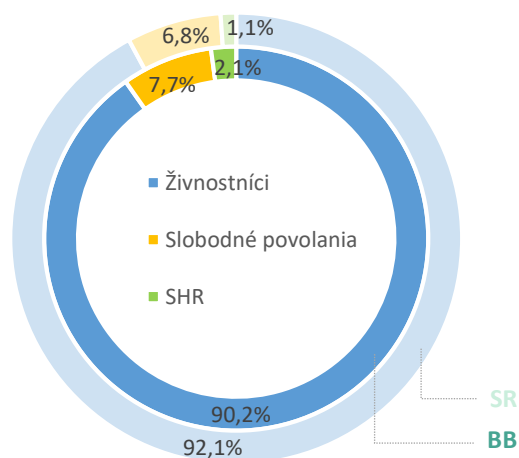
Obrázok 1: Miera podnikateľskej aktivity MSP v okresoch Banskobystrického kraja, 2020

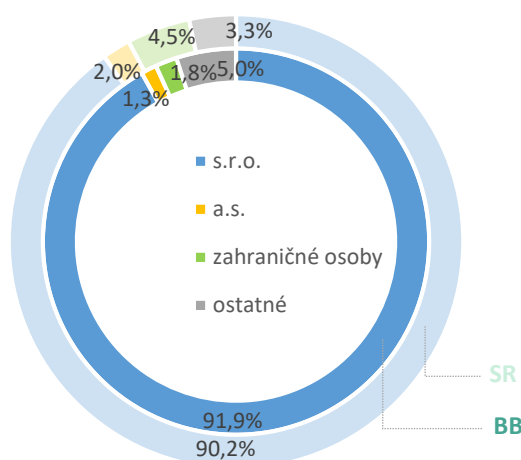
Zdroj: ŠÚ SR, ÚPSVaR, ÚGKK

V skupine MSP podnikajúcich ako fyzické osoby – podnikatelia dlhodobo **pretrváva dominantné zastúpenie živnostníkov**. V roku 2020 tvorili 90,2 % všetkých FO – podnikateľov v kraji. V absolútnom vyjadrení to predstavuje 31 044 živnostníkov. Osoby podnikajúce formou slobodných povolanií tvorili 7,7 % (alebo v absolútnych hodnotách 2 635). V Banskobystrickom kraji, ale aj na Slovensku, sú dlhodobo najmenej zastúpenou právnou formou samostatne hospodáriaci roľníci (SHR), ktorí reprezentovali len 2,1 % z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov v kraji, resp. 725 subjektov. **Štruktúra MSP – právnických osôb podľa právnej formy v kraji zodpovedá štruktúre na národnej úrovni s dominantným podielom spoločností s ručením obmedzeným**, ktoré v roku 2020 tvorili 91,9 %. V porovnaní s inými kraji možno v Banskobystrickom kraji pozorovať najnižší podiel zahraničných osôb (1,8 %). V menšej miere ako na celom Slovensku sú zastúpené aj akciové spoločnosti s 1,3 %.

Graf 5: Štruktúra FO – podnikateľov podľa právnej formy BBSK a SR, 2020

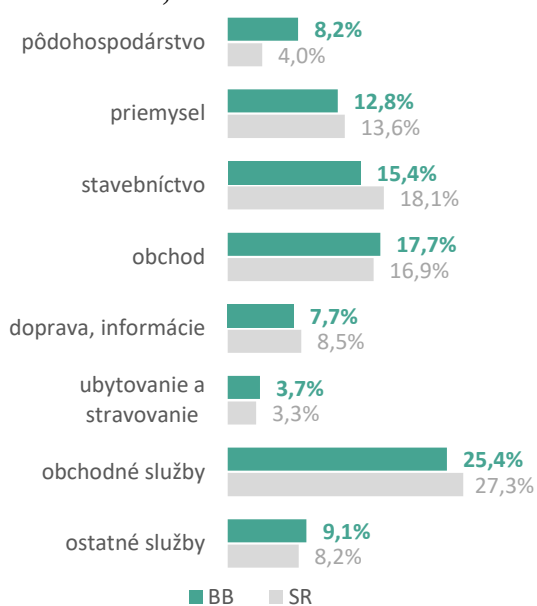

Graf 6: Štruktúra MSP – právnických osôb podľa právnej formy BBSK a SR, 2020

Zdroj: ŠÚ SR

Graf 7: Odvetvová štruktúra MSP v BBSK a SR, 2020

Zdroj: ŠÚ SR

Medzi odvetvami je v kraji **najviac zastúpený sektor služieb s podielom 46,0 %**. Z podrobnejšieho odvetvového členenia vyplýva, že štvrtina (25,4 %) MSP vykonávala svoju hlavnú činnosť v odvetví obchodných služieb (sekcia SK NACE K až N). Nasleduje obchod (17,7 %), stavebníctvo (15,4 %) a priemysel s 12,8 %.

Medzi najmenej zastúpené odvetvia patrí ubytovanie a stravovanie, kde pôsobí len 3,7 % aktívnych MSP v kraji a doprava a informácie s podielom 7,7 %. **V porovnaní so Slovenskom sa odvetvová štruktúra MSP v kraji odlišuje najmä vyšším podielom pôdohospodárstva o 4,2 p. b.** Všeobecne väčší význam pôdohospodárstva v Banskobystrickom kraji potvrdzuje aj absolútne najvyšší počet samostatne hospodáriacich roľníkov medzi kraji na Slovensku.

Z dlhodobého hľadiska **dochádza k poklesu** podielu MSP vykonávajúcich svoju hlavnú činnosť podnikania **v obchode**. Za uplynulých 10 rokov sa podiel obchodu znížil o 7,6 p. b. **Na strane druhej, sa zároveň zvyšuje význam služieb**. Ich podiel sa v rovnakom období zvýšil o 8,0 p. b. Rast služieb bol významne podporený najmä odvetvím obchodných služieb (sekcia SK NACE K až N). Rozdielom je dynamika nárastu služieb medzi MSP v kraji, ktorá zaostáva za väčšinou krajov, napríklad na celom Slovensku sa zastúpenie sektora služieb zvýšilo o 10,1 p. b. a odvetvia obchodných služieb o 7,4 p. b. Z pohľadu dlhodobých trendov sa však odvetvová štruktúra MSP v Banskobystrickom kraji a na Slovensku vyvíjajú podobne.

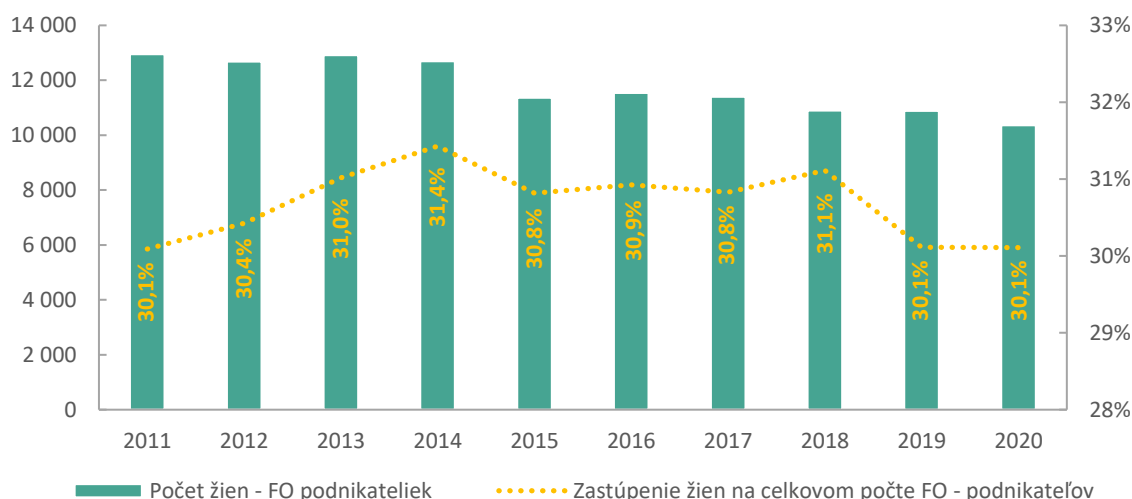
3 Rodová a veková štruktúra FO - podnikateľov

Rodová štruktúra FO – podnikateľov

Ženy na Slovensku tvoria viac ako polovicu z celkového počtu obyvateľov. Medzi podnikateľmi sa však prejavuje dominantné postavenie mužov. **V roku 2020 tvorili muži v Banskobystrickom samosprávnom kraji viac ako dvojtretinový podiel (69,9 %) na celkovom počte aktívnych fyzických osôb – podnikateľov. Podiel žien predstavoval 30,1 %, pričom sa v porovnaní s rokom 2019 nezmenil.** V absolútnom vyjadrení dosiahol počet žien fyzických osôb – podnikateľiek 10,4 tisíc. V priebehu poslednej dekády sa zastúpenie žien v Banskobystrickom samosprávnom kraji výraznejšie nezmenilo. Najvyššie bolo dosiahnuté v roku 2014. Banskobystrický kraj sa v porovnaní s ďalšími regiónmi SR zaraďuje medzi kraje s najvyšším podielom žien medzi podnikateľmi.

Z pohľadu jednotlivých právnych foriem, dosiahli **ženy nadpolovičný podiel len u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (50,5 %)**. Viac ako štvrtinový podiel tvorili ženy v rámci živnostníkov (28,5 %). Takmer jednu štvrtinu (24,3 %) dosiahli ženy zastúpenie medzi samostatne hospodáriacimi roľníkmi.

Graf 8: Vývoj počtu žien FO – podnikateľiek a ich podielu na celkovom počte FO-podnikateľov v BBSK, 2020

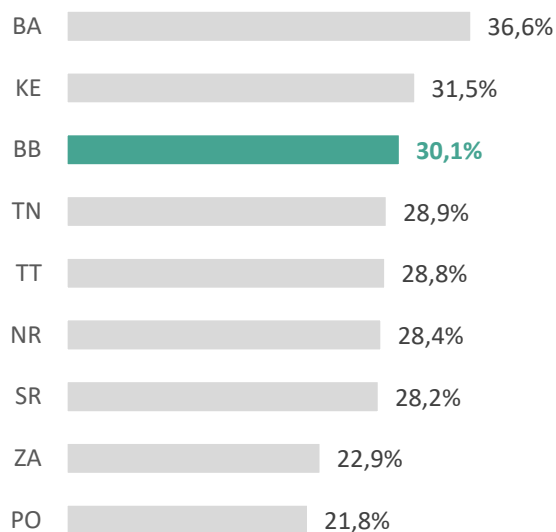

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

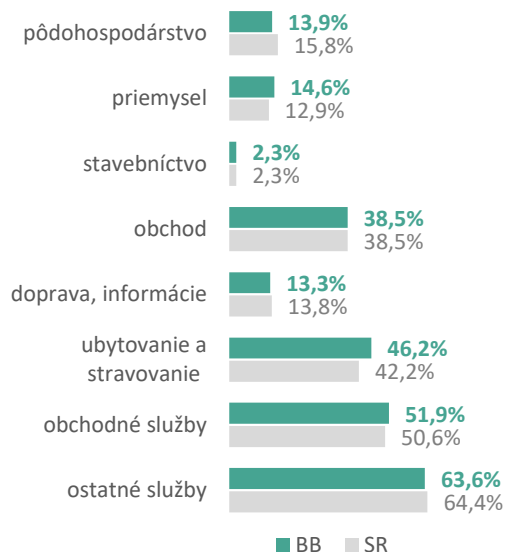
Z odvetvového hľadiska rozbiehajú ženy v Banskobystrickom samosprávnom kraji svoj biznis predovšetkým **v odvetviach služieb, ktoré sa vyznačujú menšou kapitálovou náročnosťou.**

Najvyššie zastúpenie žien je v Banskobystrickom samosprávnom kraji, obdobne ako v celej SR, zaznamenané **v odvetví ostatných služieb** (sekcia SK NACE P až S). V roku 2020 tvorili ženy v danom odvetví takmer dvojtretinový podiel (63,6 %) na celkovom počte fyzických osôb - podnikateľov. Najnižšia aktivita žien podnikateľiek je naopak dosahovaná v stavebníctve, kde ich podiel na celkovom počte podnikateľov predstavoval len 2,3 %. V rámci ostatných odvetví dosiahol podiel žien hodnoty v intervale od 13,3 % v doprave, informačných a komunikačných činnostiach do 51,9 % v obchodných službách (sekcia SK NACE K až N). Zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach hospodárstva nevykazuje v Banskobystrickom kraji výrazné odlišnosti v porovnaní s celou SR.

Graf 9: Podiel žien na celkovom počte FO – podnikateľov podľa krajov SR, 2020

Graf 10: Zastúpenie žien podľa odvetví v BBSK, 2020

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

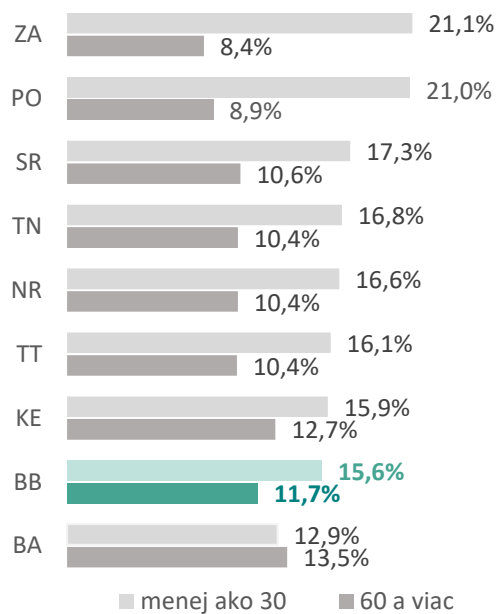
Veková štruktúra FO – podnikateľov

V roku 2020 pôsobilo v Banskobystrickom samosprávnom kraji z pohľadu veku najviac fyzických osôb – podnikateľov v kategórii 40 až 49-ročných. V uvedenej vekovej kategórii podnikala viac ako jedna štvrtina (27,9 %) z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov. Druhou najpočetnejšou skupinou boli podnikatelia vo vekovej kategórii 30 až 39-ročných, ktorí tvorili takmer jednu štvrtinu (22,9 %) z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov. Trojicu najviac zastúpených vekových kategórií dopĺňajú podnikatelia vo vekovej kategórii 50 až 59-ročných, ktorých podiel predstavoval viac ako jednu pätinu (21,9 %).

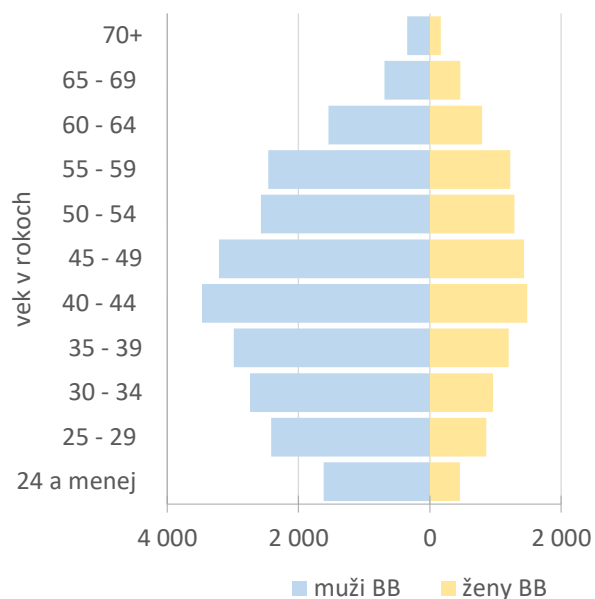
Banskobystrický samosprávny kraj sa zaraďuje medzi kraje s najnižším zastúpením mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov. V roku 2020 dosiahla uvedená kategória mladých podnikateľov zastúpenie 15,6 %, čo predstavuje druhú najnižšiu úroveň spomedzi všetkých samosprávnych krajov SR. Ako pozitívnu skutočnosť možno hodnotiť nárast zastúpenia mladých v Banskobystrickom kraji z dlhodobého hľadiska. Zastúpenie mladých podnikateľov v jednotlivých regiónoch súvisí aj s vekovou skladbou ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Kraje s nižším podielom mladých ekonomicky aktívnych obyvateľov dosahujú taktiež najnižšie podiely mladých podnikateľov.

Vo vekovej kategórii 60 a viac rokov pôsobí v Banskobystrickom samosprávnom kraji približne každý desiaty FO – podnikateľ (11,7 %). V porovnaní s ostatnými kraji SR sa Banskobystrický samosprávny kraj zaraďuje medzi regióny s nadpriemerným zastúpením starších podnikateľov. Od roku 2016 sa zastúpenie starších zvýšilo z úrovne 10,9 % na 11,7 % v roku 2020.

Graf 11: Podiel mladých a seniorov medzi FO – podnikateľmi podľa krajov SR, 2020

Graf 12: Veková štruktúra FO – podnikateľov podľa pohlavia v BBSK, 2020

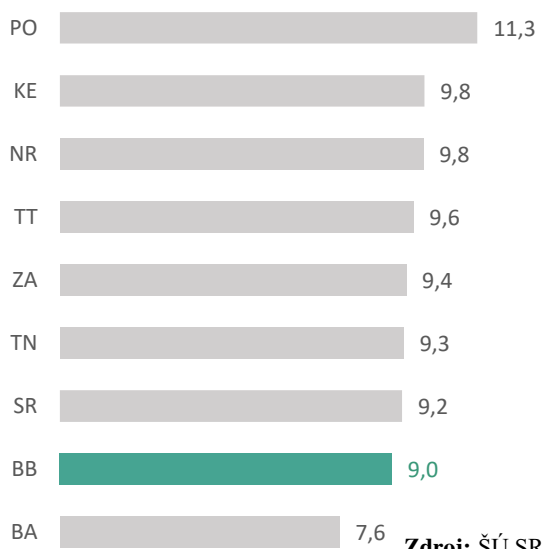
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

4 Vznik a zánik podnikateľských subjektov

Počas roka 2020, ktorý bol do značnej miery poznačený pandémiou Covid-19, bolo v Banskobystrickom kraji **registrovaných 7 901 nových malých a stredných podnikov**. Z celkového počtu 83 174 vzniknutých MSP na Slovensku to predstavuje 9,5 %. Vplyvom pretrvávajúcich negatívnych dopadov koronakrízy na podnikateľský sektor, **došlo k medziročnému poklesu nových registrácií o 7,9 %**. Uvedený prepád je najvýraznejší medzi kraji na Slovensku. K poklesu nových MSP dochádza takmer vo všetkých krajoch. Výnimku predstavuje len Bratislavský a Trnavský kraj, kde počet novozaložených MSP rástol aj napriek kríze, medziročne o 6,5 %, resp. 5,1 %. Celkový počet vznikov na Slovensku medziročne poklesol o 2,0 %.

Najviac nových MSP pribudlo v okresoch s najvyšším počtom aktívnych MSP. **V okrese Banská Bystrica malo sídlo 20,2 % zo všetkých vzniknutých MSP v kraji, v okrese Brezno 12,1 % a vo Zvolene 10,7 %**. Relatívne malý počet nových firiem bol zaznamenaný najmä v okresoch s nízkou podnikateľskou aktivitou, ako napríklad okres Poltár s podielom 2,4 %, Banská Štiavnica 3,1 % alebo okres Krupina 3,3 %. Miera vznikov, vyjadrujúca podiel nových MSP na celkovom počte registrovaných MSP, indikuje nižšiu aktivitu začínajúcich podnikateľov v kraji.

Graf 13: Miera vznikov MSP podľa krajov, 2020

Zdroj: ŠÚ SR

V roku 2020 pripadalo **9 nových MSP na 100 registrovaných so sídlom na území kraja**. Nižšia miera vznikov MSP bola evidovaná už len v Bratislavskom kraji (7,6). Miera vznikov MSP v Banskobystrickom kraji sa nachádza len mierne pod úrovňou Slovenska, kde na 100 MSP pripadá 9,2 novovzniknutých firiem.

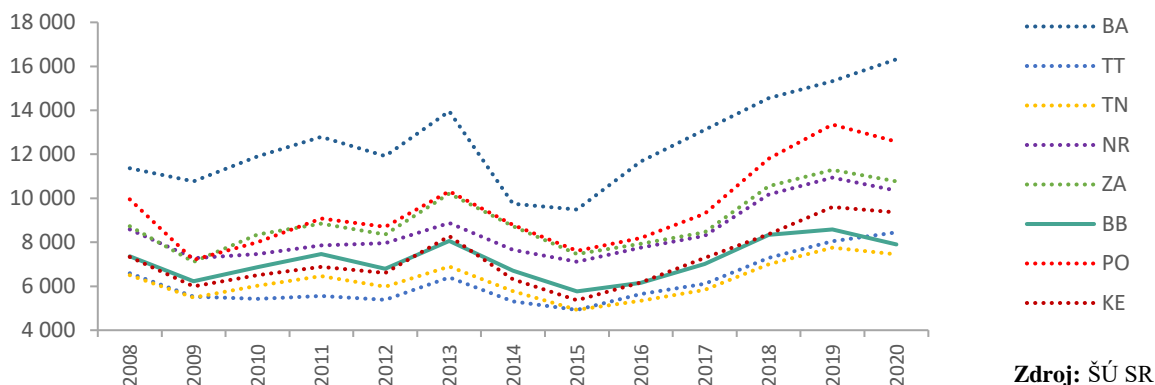
Najväčšia skupina nových MSP podniká v odvetví obchodných služieb – SK NACE K až N (30,6 %). Nasleduje **stavebníctvo (19,9 %)** a **priemysel**, v ktorom podniká 12,9 % novovzniknutých MSP. Odvetvová štruktúra nových MSP v kraji a na Slovensku sa významne nelíši. V porovnaní so Slovenskom je pre kraj typické vyššie zastúpenie pôdohospodárstva (o 4,6 p. b.) a naopak slabšia pozícia stavebníctva (o 4,8 p. b.).

Medzi novoregistrovanými MSP v kraji jasne **prevládajú živnostníci s podielom 66,9 %**. MSP zapísané v Registri organizácii ŠÚ SR ako **právnické osoby tvorili 23,7 %**. Nižším podielom (8,6 %) boli zastúpené osoby podnikajúce formou slobodných povolání. Samostatne hospodáriaci roľníci tvorili 0,8 %.

S výnimkou roka 2020 sa počet nových registrácií v kraji postupne zvyšoval už od roku 2016. **V období medzi rokom 2015 a 2020 došlo k nárastu počtu novovzniknutých MSP o 37,1 %**. V porovnaní s ostatnými kraji ide o najpomalšie zvyšovanie počtu nových MSP. Najdynamickejšia rast, o 74,6 % zaznamenal Košický kraj. V prípade celého Slovenska rástol počet nových registrácií počas jedného roka o 58,0 %.

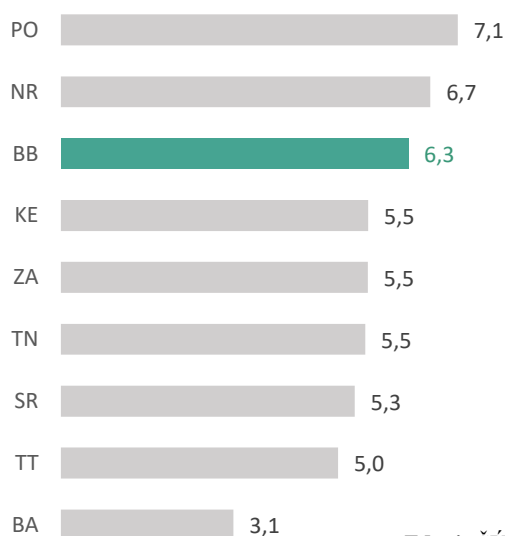
Vzhľadom na nízky počet aktívnych MSP sa Banskobystrický kraj vyznačuje dlhodobou nižším počtom vznikajúcich podnikateľských subjektov. Spolu s Trnavským a Trenčianskym krajom patria do skupiny krajov s najnižším počtom nových registrácií. Banskobystrickému kraju nepomáha ani tzv. podnikanie z nutnosti, napríklad z dôvodu nedostatku pracovných príležitostí, ako je tomu v Prešovskom kraji.

Graf 14: Počet vzniknutých MSP podľa krajov, 2008-2020

V roku 2020 zároveň **zaniklo 5 510 podnikateľských subjektov** so sídlom na území kraja. **Z celkového počtu zaniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku to predstavuje 11,6 %.** Vplyvom množstva opatrení, ktoré boli počas roka 2020 prijaté za účelom podpory podnikateľského sektora v období koronakrízy, sa počet zánikov v kraji medziročne znížil o 17,2 %. Na celom Slovensku došlo k medziročnému poklesu počtu zaniknutých subjektov o 15,1 %. Údaje naznačujú, že vedľajším vplyvom podpory štátu v období koronakrízy bolo aj udržanie takých podnikateľských subjektov, ktoré by za normálnych okolností pravdepodobne zanikli. Vyšší počet zanikajúcich firiem preto možno očakávať po ukončení podporných opatrení v rokoch 2021 a 2022.

Graf 15: Miera zánikov podnikateľských subjektov podľa krajov, 2020

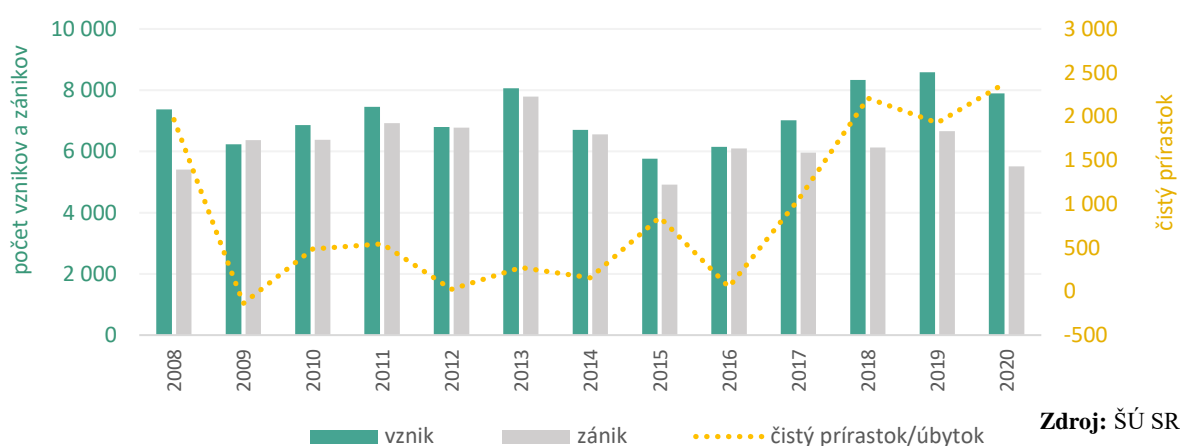
Miera zánikov, vyjadrujúca podiel zaniknutých podnikateľských subjektov na celkovom počte registrovaných subjektov, je medzi kraji tretia najvyššia. V roku 2020 pripadalo približne **6 zaniknutých podnikateľských subjektov na 100 firiem so sídlom na území kraja.** Miera zánikov v Banskobystrickom kraji sa nachádza aj nad úrovňou Slovenska (5,3).

Medzi zaniknutými subjektami **dominovali živnostníci s podielom 83,3 %.** Nasledujú osoby podnikajúce v slobodných povolaniach (9,3 %) a MSP – právnické osoby, ktoré tvorili ďalších 6,3 %. Samostatne hospodáriaci roľníci predstavovali len 1,1 % zo všetkých zaniknutých podnikateľských subjektov v kraji.

Podobne ako v prípade nových MSP, aj pri zaniknutých podnikateľských subjektoch platí, že najväčšia časť z nich (24,4 %) pôsobila v obchodných službách – SK NACE K až N. Ďalších 21,9 % vykonávalo hlavnú činnosť podnikania v odvetví stavebníctva a 15,0 % v obchode. Celkovo sa odvetvová štruktúra zaniknutých MSP v kraji zhoduje s celým Slovenskom. Výnimkou je len vyššie zastúpenie pôdohospodárstva v kraji, čo prirodzene vyplýva zo silnejšej pozície tohto odvetvia medzi aktívnymi MSP.

Stabilný vývoj zánikov v uplynulých rokoch spolu s postupným zvyšovaním početnosti nových MSP viedol k nárastu čistého prírastku podnikateľských subjektov. V roku 2020 dosiahol Banskobystrický kraj **čistý prírastok podnikateľských subjektov na úrovni 2 391**, čo predstavuje doterajšie maximum, ktoré prekonáva aj prírastky z veľmi úspešného obdobia pred globálnou finančnou a hospodárskou krízou z roku 2008.

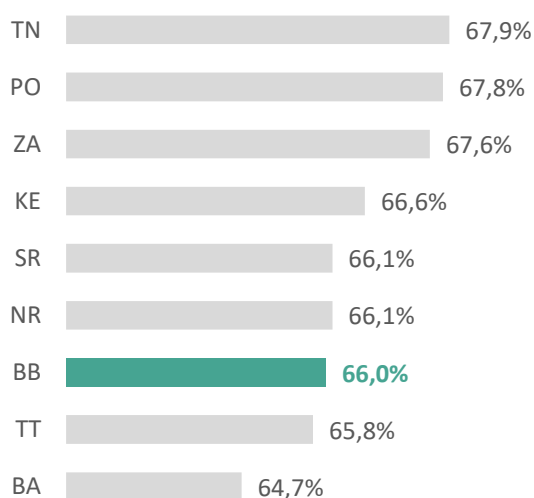
Graf 16: Čistý prírastok podnikateľských subjektov v Banskobystrickom kraji, 2008-2020

5 Finančné ukazovatele MSP

Približne dve tretiny (66,0 %) malých a stredných podnikov so sídlom v Banskobystrickom samosprávnom kraji dosiahli v roku 2019 kladný hospodársky výsledok (vrátane nulového HV). Naopak jedna tretina podnikateľských subjektov zaznamenala záporný hospodársky výsledok. Podiel subjektov s kladným hospodárskym výsledkom sa znížil v porovnaní s rokom 2018, ako aj 2015. Podobný vývoj bol zaznamenaný na celom Slovensku. Banskobystrický samosprávny kraj sa zaraďuje medzi regióny s podpriemerným podielom subjektov s kladným hospodárskym výsledkom.

Graf 17: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa krajov, 2019

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

samosprávnom kraji **znížil na úroveň 1,45 %**. V období medzi rokom 2015 a 2019 bola najvyššia úroveň dosiahnutá v roku 2016.

Miera zadlženosti aktív vyjadruje podiel záväzkov na vlastnom imaní a záväzkoch spolu, resp. na aktívach. Podľa spracovaných údajov sa mediánová **zadlženosť aktív** malých a stredných podnikov v Banskobystrickom samosprávnom kraji každoročne znižuje. V roku 2019 dosiahla 52,1 %. Pokles zadlženosti je zreteľný počas celého monitorovacieho obdobia 2015-2019. **MSP v kraji dosahujú najvyššiu zadlženosť v rámci celej SR.**

Prístup k externým finančným zdrojom patrí medzi základné faktory ovplyvňujúce rozvoj sektora MSP. V roku 2019 **využíval takmer každý štvrtý (22,6 %) malý a stredný podnik** v Banskobystrickom samosprávnom kraji **bankové úvery** ako externý zdroj financovania. **BBSK sa vyznačuje najvyššou mierou využívania bankových úverov zo strany MSP v rámci Slovenska.** Podiel nákladových úrokov na bankových úveroch MSP dosiahol 5,13 %. V porovnaní s rokom 2015 sa podiel nákladových úrokov na bankových úveroch mierne znížil.

Likvidita predstavuje dôležitý ekonomický pojem v trhovom hospodárstve nakoľko vyjadruje mieru schopnosti firiem uhrádzať záväzky v krátkodobom časovom horizonte. **Medián likvidity II. stupňa MSP v Banskobystrickom samosprávnom kraji dosiahol 1,50.** V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa zvýšil len minimálne. Dosiahnutá hodnota bola najvyššia od roku 2015. Likvidita III. stupňa (celková) v porovnaní s likviditou 2. stupňa

Ukazovateľ rentability tržieb vypovedá o zhodnotení spotrebovaných vstupov tým, že kvantifikuje výšku zisku v eure tržieb. Malým a stredným podnikom so sídlom v Banskobystrickom kraji sa v roku 2019 mediánová **hodnota rentability tržieb znížila na 4,78 %**. Pokles rentability tržieb je možné sledovať aj na úrovni celého Slovenska.

Ukazovateľ rentability aktív charakterizuje zhodnotenie celkových aktív podniku. Ukazovateľ je zostavený ako pomer dosiahnutého zisku pred zdanením k celkovým aktívam. Obdobne ako v prípade rentability tržieb, pokles zaznamenala aj rentabilita aktív. V medziročnom porovnaní sa **medián rentability aktív** malých a stredných podnikom v Banskobystrickom

zohľadňuje aj menej likvidné položky majetku – zásoby. **Medián koeficientu likvidity III. stupňa taktiež mierne narástol, dosiahol úroveň 1,72.**

Ukazovateľ obrat aktív vypovedá o skutočnosti, koľkokrát sa celkové aktíva vrátia vo forme tržieb za rok. **Medián obratu aktív MSP v Banskobystrickom samosprávnom kraji v roku 2019 klesol na 0,91.** K poklesu obratu aktív dochádza každoročne od roku 2015. MSP v BBSK sa zaraďujú medzi kraje s priemerným využitím majetku.

Ukazovateľ doby splatnosti krátkodobých záväzkov z osobného styku kvantifikuje dobu trvania úhrady záväzku od momentu jeho vzniku. **Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku MSP v Banskobystrickom samosprávnom kraji v roku 2019 dosiahla 8,6 dňa.** Mediánová hodnota doby splatnosti záväzkov sa znížila v medziročnom porovnaní, ako aj oproti roku 2015. Pozitívny vývoj zaznamenáva aj doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku. **Mediánová hodnota doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku MSP sa v roku 2019 znížila na 19 dní.**

V roku 2019 zaznamenala stredná hodnota **finančnej produktivity práce MSP mierny pokles na úroveň 1,46 Eur.** Dosiahnutá úroveň finančnej produktivity práce znamená, že z 1 Eur osobných nákladov sa vyprodukovalo 1,46 Eur pridanej hodnoty.

Altmanov index finančného zdravia umožňuje komplexné hodnotenie finančnej situácie firiem. V roku 2019 bolo v Banskobystrickom samosprávnom kraji **v dobrej finančnej situácii 40,5 % malých a stredných podnikov.** V medziročnom porovnaní zastúpenie uvedených subjektov mierne pokleslo. BBSK dosahuje podpriemerné zastúpenie MSP v dobrej finančnej situácii v rámci celej SR. V zlej finančnej situácii bola jedna tretina (33,5 %) MSP. Viac ako jedna štvrtina (26,0 %) MSP pôsobila v sivej zóne.

Tabuľka 3: **Finančné ukazovatele MSP v BBSK, 2015-2019**

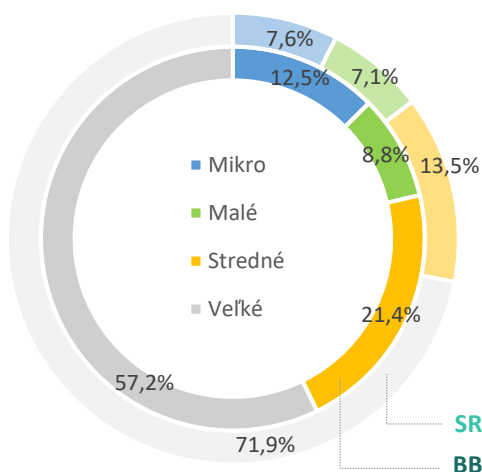
Ukazovateľ / rok	2015	2016	2017	2018	2019	
Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom	68,7%	69,0%	69,1%	67,2%	66,0%	
Rentabilita tržieb	7,00%	7,22%	7,04%	5,33%	4,78%	
Rentabilita aktív	3,77%	3,68%	3,51%	1,96%	1,45%	
Celková zadlženosť aktív	58,9%	56,3%	54,2%	52,3%	52,1%	
Podiel MSP využívajúci bankové úvery	21,3%	21,9%	21,7%	21,9%	22,6%	
Podiel úrokov na bankových úveroch	5,50%	5,14%	5,00%	4,96%	5,13%	
Likvidita II. Stupňa	1,22	1,31	1,43	1,49	1,50	
Likvidita III. Stupňa	-	-	1,64	1,70	1,72	
Obrat aktív	1,01	0,97	0,95	0,94	0,91	
Doba splatnosti záväzkov	14,0	13,1	11,7	9,8	8,6	
Doba splatnosti pohľadávok	24,4	24,7	24,1	20,3	19,1	
Finančná produktivita práce	1,55	1,54	1,61	1,49	1,46	
Index finančného zdravia	Dobrá finančná situácia	42,9%	41,3%	40,7%	40,8%	40,5%
	Sivá zóna	24,8%	25,6%	26,5%	25,9%	26,0%
	Zlá finančná situácia	32,3%	33,1%	32,8%	33,3%	33,5%

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

6 Postavenie MSP v zahraničnom obchode

Objem vývozu podnikateľských subjektov so sídlom v Banskobystrickom samosprávnom kraji za rok 2019 predstavoval 3 164,3 mil. Eur. **Malé a stredné podniky z toho realizovali 42,8 %, resp. 1 353,1 mil. Eur.** Na celkovom vývoze Slovenska dosahoval podiel MSP len 28,1 %.

Graf 18: Štruktúra vývozu podľa veľkosti vyvážajúcich, 2019

Zdroj: ŠÚ SR

Na vývoze firiem so sídlom v Banskobystrickom kraji sa najmenšou mierou (8,8 % z celkového vývozu kraja) podieľala kategória malých podnikov. S 12,5 % nasledovali mikropodniky (0-9, vrátane subjektov s nezisteným počtom zamestnancov) a stredné podniky, ktoré realizovali viac ako jednu pätinu (21,4 %) vývozu v roku 2019. Štruktúrou vývozu podľa veľkostných kategórií podnikov sa vymyká „štandardnejšiemu“ rozloženiu z iných krajov. Typickým znakom je významnejšia pozícia mikropodnikov podnikov, ktoré objemom vývozu významne prevyšujú malé podniky.

V porovnaní s ostatnými kraji je **pozícia MSP v Banskobystrickom kraji na vývoze podstatne silnejšia**. Väčší podiel na vývoze dosahujú už len MSP v Nitrianskom a Prešovskom kraji.

Najväčšiu časť vývozu z kraja však realizujú veľké podniky. V roku 2019 tvorili viac ako polovicu (57,2 %) celkového vývozu. Podstatne nižší podiel veľkých podnikov na vývoze v porovnaní s celým Slovenskom (rozdiel 14,7 p. b.) je spôsobený najmä dvoma faktormi: 1) celkovo najnižším počtom veľkých podnikov (49 v roku 2020) zo všetkých krajov na Slovensku a 2) slabšou internacionalizáciou podnikov, čo dokumentuje len priemerný podiel veľkých vyvážajúcich firiem na celkovom počte aktívnych podnikov s 250 a viac zamestnancami.

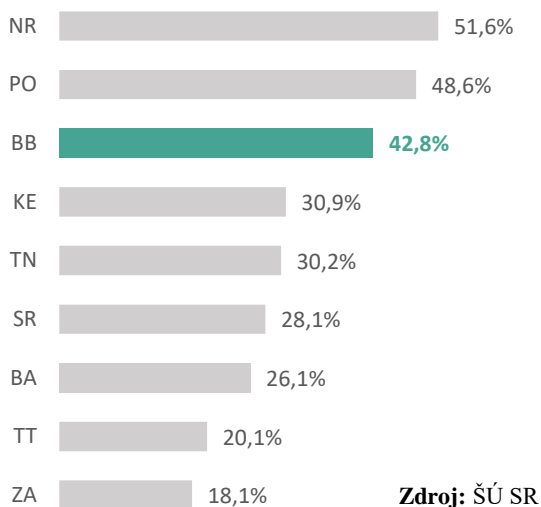
Z celkového vývozu MSP na Slovensku v roku 2019 realizovali MSP so sídlom v Banskobystrickom kraji len 7,5 %, čo predstavuje najmenej zo všetkých krajov. Regionálna štruktúra vývozu MSP na úrovni krajov sa však dlhodobo vyznačuje značnou variabilitou². Všeobecne platí, že kraje ležiace v západnej časti krajiny charakterizuje vyšší podiel na celkovom vývoze MSP v porovnaní s kraji zo stredného a východného Slovenska.

Vývoz v roku 2019 realizovalo spolu 2 979 malých a stredných podnikov so sídlom v kraji. Tvoria tak 9,5 % zo všetkých vyvážajúcich MSP na Slovensku. Podiel vyvážajúcich na celkovom počte aktívnych MSP v kraji dosahuje 5,1 %. Inak povedané, v roku 2019 vykonávalo vývoz približne 5 zo 100 aktívnych MSP. Uvedený pomer sa najviac približuje úrovni na celom Slovensku (5,3 %). Pozitívnym znakom rastúcej internacionalizácie MSP v kraji je medziročný rast počtu vyvážajúcich. V porovnaní s rokom 2018 sa zvýšil o 7,0 %,

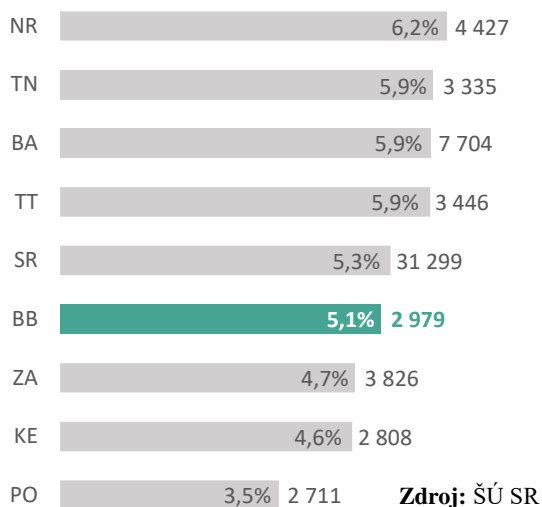
² Podrobnejšie zhodnotenie postavenia MSP v zahraničnom obchode Slovenska dostupné v pravidelnej analýze SBA na: <http://monitoringmsp.sk/2020/05/15/analyticke-a-statisticke-vystupy-pravidelne/>

resp. 195 MSP. Tempom rastu tak výrazne prekonal ostatné kraje, pričom na celom Slovensku sa počet vývozcov v rovnakom období zvýšil o 2,7 %.

Graf 19: Podiel MSP na objeme vývozu podľa krajov, 2019

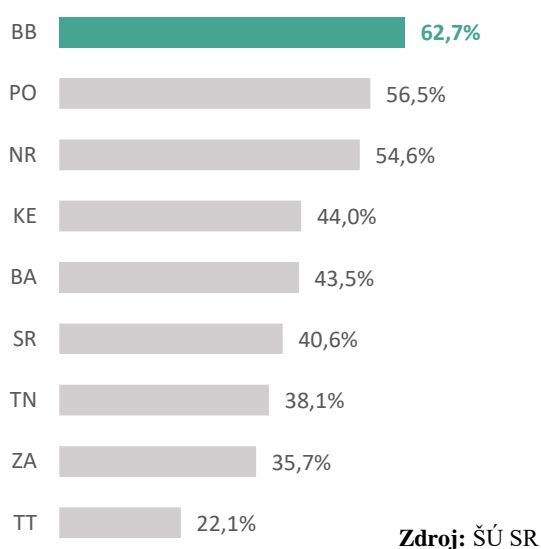

Graf 20: Podiel vyvážajúcich MSP na 100 aktívnych MSP podľa krajov a ich počet, 2019

Celkový objem dovozu v roku 2019 realizovaný podnikateľskými subjektami so sídlom v Banskobystrickom kraji predstavoval 8 540,3 mil. Eur. **Malé a stredné podniky sa na dovoze podieľali takmer dvomi tretinami (62,7 %, resp. 3 052,0 mil. Eur).** Participácia MSP na dovoze je najvyššia spomedzi všetkých krajov. Pre porovnanie, podiel MSP na celkovom dovoze Slovenska predstavoval v rovnakom roku 40,6 %. Na objeme dovozu sa opäť významnejšie podieľali mikropodniky (24,2 %) a stredné podniky (21,0 %). Malé podniky realizovali ďalších 17,6 %.

Graf 21: Podiel MSP na objeme dovozu podľa krajov, 2019

Ani v prípade dovozu nezohrávajú veľké podniky v Banskobystrickom kraji až takú významnú pozíciu, ako napr. v iných krajoch západného Slovenska. V roku 2019 realizovali **viac ako jednu tretinu (37,3 %) celkového dovozu**, čo je najmenej zo všetkých krajov.

V regionálnej štruktúre celkového dovozu MSP na Slovensku je však pozícia Banskobystrického kraja slabšia. Znamená to, že z celkového dovozu MSP na Slovensku za rok 2019, tvorili MSP z Banskobystrického kraja len 5,7 %. V menšej miere sa na dovoze podieľali už len MSP z Prešovského kraja (5,5 %). Naopak, dominantnú pozíciu dlhodobo zastávajú MSP z Bratislavského kraja, pričom v roku 2019 realizovali až 44,1 % dovozu MSP na Slovensku.

7 High-tech ukazovatele MSP

Úroveň rozvoja znalostnej ekonomiky je možné posudzovať okrem iných ukazovateľov aj prostredníctvom štatistických ukazovateľov high-tech. Štatistika high-tech je založená na definícii technologických sektorov, pri ktorých sa berie do úvahy intenzita výskumu a vývoja v danom odvetví vyjadrená podielom výdavkov na výskum a vývoj z pridanej hodnoty. Odvetvia sú vymedzené prostredníctvom klasifikácie SK NACE.

Odvetvia s vysokou technologickou úrovňou (high-tech) zahŕňajú ekonomické činnosti s vysokou intenzitou výskumu a vývoja. Medzi high-tech odvetvia sa zaraďujú nasledovné ekonomické činnosti:

High-tech odvetvia priemyselnej výroby

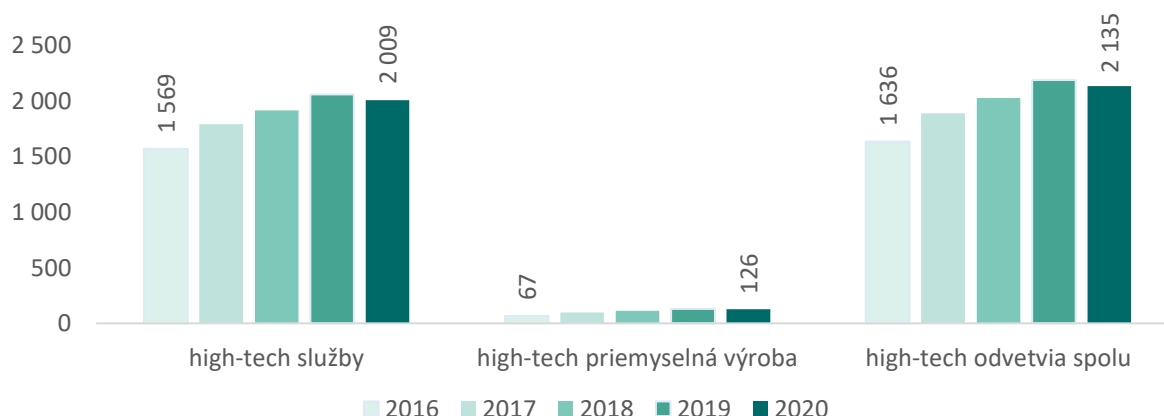
- 21 výroba základných farmaceutických výrobkov a farmaceutických prípravkov
- 26 výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov
- 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení

High-tech odvetvia služieb (poznatkovo/znalostne intenzívne služby s vysokou technologickou úrovňou)

- 59 výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov, príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok
- 60 činnosti pre rozhlasové a televízne vysielanie
- 61 telekomunikácie
- 62 počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby
- 63 informačné služby
- 72 vedecký výskum a vývoj³

V roku 2020 pôsobilo v Banskobystrickom samosprávnom kraji v high-tech sektoroch 2 135 aktívnych malých a stredných podnikateľov (vrátane FO - podnikateľov). Po predchádzajúcom náraste sa početnosť malých a stredných podnikov v high-tech sektoroch v medzoročnom porovnaní znížila o 2,5%.

Graf 22: Vývoj početnosti MSP v high-tech sektoroch v BBSK

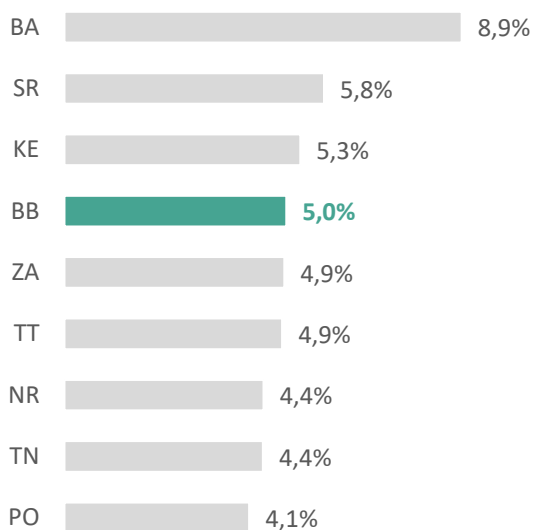

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

³ Celkové vymedzenie odvetví podľa technologickej úrovne a znalostnej intenzity služieb je uvedené v prílohe, v tabuľke 4 a 5.

Z celkového počtu malých a stredných podnikov v Banskobystrickom kraji v high-tech sektoroch bolo 2 009 evidovaných v high-tech službách (poznatkovo/znalostne intenzívne služby s vysokou technologickou úrovňou) a 126 v high-tech odvetviach priemyselnej výroby. Od roku 2016 do roku 2020 bol **rast početnosti malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach ťahaný hlavne rastom MSP v high-tech službách.**

Graf 23: Podiel MSP v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby a služieb, 2020

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

v sektoroch so stredne nízkou technologickou úrovňou a 41,4 % pôsobilo v sektoroch s nízkou technologickou úrovňou. V období rokov 2016 až 2020 dochádzalo k miernemu nárastu zastúpenia sektora vysokej a stredne vysokej technologickej úrovne. Zastúpenie sektora stredne nízkej technologickej úrovne mierne pokleslo. Podiel sektora nízkej technologickej úrovne je pomerne stabilný.

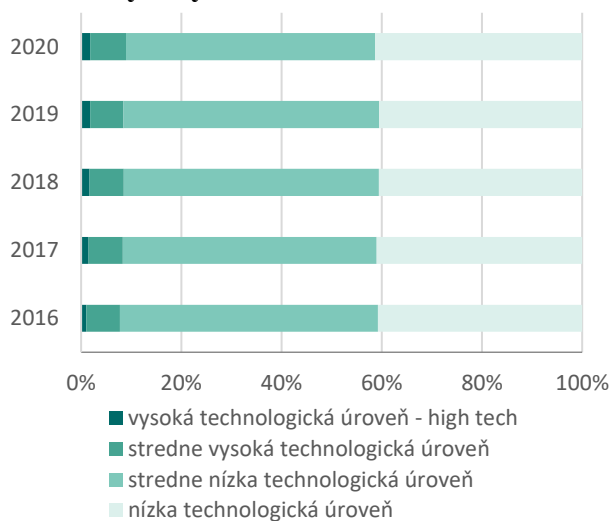
Zastúpenie high-tech odvetví, v ktorých pôsobia MSP v rámci služieb je pozitívnejšie ako v prípade priemyselnej výroby. **Podiel MSP v high-tech poznatkovo intenzívnych službách dosiahol 5,6 %.** Jedna tretina (34,2 %) z celkového počtu MSP v odvetví služieb (sekcia SK NACE G až S pokrývajúca súhrne obchod a služby) pôsobila v ostatných poznatkovo intenzívnych službách (trhové, finančné a iné poznatkovo intenzívne služby). V poznatkovo nenáročných službách podnikalo 60,2 % malých a stredných podnikov.

V období predchádzajúcich piatich rokov dochádza k nárastu zastúpenia sektora poznatkovo intenzívnych služieb s vysokou technológiou a ostatných poznatkovo intenzívnych služieb. Podiel sektora poznatkovo nenáročných služieb vykazuje pokles.

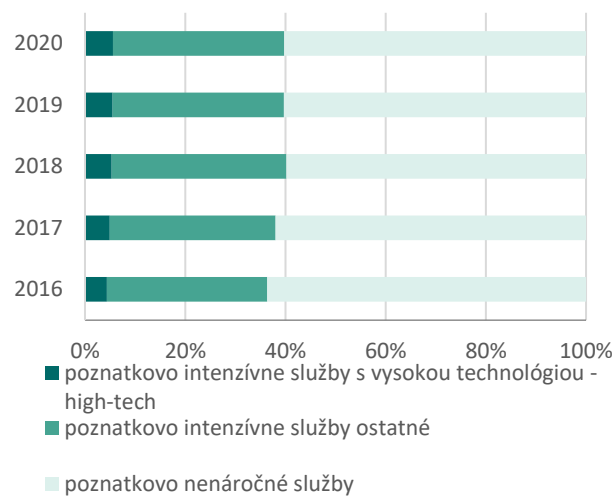
Banskobystrický samosprávny kraj sa na základe dosiahnutého podielu malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach (5,0 %) zaraďuje medzi kraje s nadpriemerným zastúpením high-tech MSP. Vyššie zastúpenie ako Banskobystrický kraj dosiahol Košický (5,3 %) a Bratislavský samosprávny kraj (8,9 %).

V roku 2020 pôsobilo **v odvetví priemyselnej výroby 1,8 % subjektov v sektoroch výroby vysokej technologickej úrovne** (ekonomické činnosti s vysokou intenzitou výskumu a vývoja) a 7,1 % v sektoroch výroby stredne vysokej technologickej úrovne (ekonomické činnosti so stredne vysokou intenzitou výskumu a vývoja). Každý druhý malý a stredný podnik (49,7 %) bol aktívny

Graf 24: Štruktúra MSP v odvetví priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne výroby v BBSK

Graf 25: Štruktúra MSP v odvetví služieb podľa poznatkovej náročnosti v BBSK

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zhrnutie

- Banskobystrický samosprávny kraj patrí medzi kraje SR s najnižším počtom malých a stredných podnikov. V roku 2020 bolo v kraji registrovaných 56 753 MSP, čo predstavuje 9,5 % zo všetkých aktívnych MSP na Slovensku.
- Najpočetnejšie zastúpenou veľkostnou kategóriou sú mikropodniky, ktoré tvorili 97,3 % všetkých podnikateľských subjektov v kraji.
- Z dlhodobého hľadiska sa počet MSP v kraji zvyšuje. Za uplynulých 15 rokov sa ich počet zvýšil o 18,2 %. Na celom Slovensku sa početnosť MSP počas rovnakého obdobia zvyšovala dynamickejšie - o 30,6 %.
- Banskobystrický kraj dosahuje druhú najnižšiu mieru podnikateľskej aktivity MSP na Slovensku. Na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov v kraji pripadá len 17 aktívnych MSP. Na Slovensku je to 22 MSP na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov.
- V roku 2020 sa z celého kraja najviac MSP (14 840) koncentrovalo v okrese Banská Bystrica, čo je viac ako štvrtina všetkých aktívnych firiem v kraji. Nadpriemernú mieru podnikateľskej aktivity dosahuje päť okresov: Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Žarnovica, Zvolen a Detva.
- V štruktúre MSP podľa právnych foriem prevládajú fyzické osoby – podnikatelia s podielom 60,6 %. MSP – právnické osoby tvorili 39,4 %. Z dlhodobého hľadiska sa štruktúra MSP v kraji vyvíja v súlade s národnou úrovňou, ktorá je charakteristická postupným poklesom podielu FO – podnikateľov a rastom MSP – právnických osôb.
- V skupine MSP podnikajúcich ako fyzické osoby – podnikatelia dlhodobo pretrvávajú dominantné zastúpenie živnostníkov, ktoré v roku 2020 predstavovalo 90,2 %. Štruktúra MSP – právnických osôb podľa právnej formy zodpovedá štruktúre na národnej úrovni s dominantným podielom spoločností s ručením obmedzeným, ktoré v roku 2020 tvorili 91,9 %.
- Najvýznamnejším sektorom v odvetvovej štruktúre malých a stredných podnikov v kraji sú služby s podielom 46,0 %. Štvrtina MSP vykonávala svoju hlavnú činnosť v odvetví obchodných služieb. V porovnaní so Slovenskom sa odvetvová štruktúra MSP v kraji odlišuje najmä vyšším podielom pôdohospodárstva o 4,2 p. b. To sa odráža aj na vyššom počte MSP podnikajúcich ako samostatne hospodáriaci roľníci.
- Muži tvorili v Banskobystrickom samosprávnom kraji viac ako dvojtretinový podiel (69,9 %) na celkovom počte aktívnych fyzických osôb – podnikateľov. Podiel žien predstavoval 30,1 %.
- Z pohľadu veku pôsobilo v kraji najviac fyzických osôb – podnikateľov v kategórii 40 až 49 rokov. BBSK sa zaraďuje medzi kraje s najnižším zastúpením mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov. V roku 2020 dosiahla uvedená kategória mladých podnikateľov zastúpenie 15,6 %. Vo vekovej kategórii 60 a viac rokov pôsobí približne každý desiaty podnikateľ (11,7 %).
- Počas roka 2020 bolo v kraji registrovaných 7 901 nových malých a stredných podnikov, čo predstavuje 9,5 % z celého Slovenska. Rast počtu nových MSP od roku 2016 prerušila koronakríza. Počet nových registrácií v kraji sa medziročne znížil o 7,9 %. Ide o najvýraznejší prepád medzi krajinami SR.

- Podnikateľskú činnosť počas roka 2020 v kraji ukončilo 5 510 subjektov. Miera zánikov v BBSK je tretia najvyššia v SR. Na 100 firiem v kraji tak pripadá približne 6 zaniknutých. Vplyvom podporných opatrení v čase koronakrízy sa počet zánikov v kraji medziročne znížil o 17,2 %.
- Dve tretiny (66,0 %) MSP so sídlom v BBSK dosiahli v roku 2019 kladný hospodársky výsledok. BBSK sa zaraďuje medzi regióny s podpriemerným podielom subjektov s kladným hospodárskym výsledkom. Rentabilita tržieb a aktív MSP zaznamenala mierny pokles.
- Mediánovú zadlženosť aktív malých a stredných podnikov v BBSK sa každoročne znižuje. V roku 2019 dosiahla 52,1 %. MSP v BBSK však dosahujú najvyššiu zadlženosť v rámci celej SR. Takmer každý štvrtý (22,6 %) malý a stredný podnik v kraji využíva bankové úvery ako externý zdroj financovania. BBSK sa vyznačuje najvyššou mierou využívania bankových úverov zo strany MSP v rámci Slovenska. Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku MSP sa znížila na 8,6 dňa. Pozitívny vývoj zaznamenáva aj doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku. Stredná hodnota finančnej produktivity práce MSP dosiahla mierny pokles na úroveň 1,46 Eur.
- MSP v Banskobystrickom samosprávnom kraji zohrávajú významnú úlohu pri vývoze. Počas roka 2019 vyviezli tovar v celkovej hodnote 1 353,1 mil. Eur, čo predstavuje 42,8 % z celkového vývozu firiem so sídlom v kraji. Na celkovom vývoze MSP zo Slovenska sa však BBSK podieľal najmenej (7,5 %).
- Podobná situácia je aj v prípade dovozu. MSP v roku 2019 realizovali až 62,7 % dovozu firiem so sídlom v kraji. Avšak z celkového dovozu MSP na Slovensku tvoril BBSK len 5,7 %.
- V roku 2020 pôsobilo v high-tech sektoroch 2 135 aktívnych malých a stredných podnikateľov (vrátane FO - podnikateľov). Po predchádzajúcom náraste sa početnosť MSP v high-tech sektoroch v medziročnom porovnaní znížila o 2,5 %.
- BBSK sa na základe dosiahnutého podielu malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach (5,0 %) zaraďujem medzi kraje s nadpriemerným zastúpením high-tech MSP.

Prílohy

Tabuľka 4: Rozdelenie sektorov priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne priemyselnej výroby na základe klasifikácie SK NACE

Technologický sektor	Odvetvia výroby podľa SK NACE Rev. 2
Vysoká technológia	21 výroba základných farmaceutických výrobkov a farmaceut. prípravkov 26 výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení
Stredne vysoká technológia	20 výroba chemikálií a chemických produktov 25.4 výroba zbraní a munície 27 až 29 výroba elektrických zariadení; výroba strojov a zariadení i.n.; výroba motorových vozidiel, návesov a prívosov 30 výroba ostatných dopravných prostriedkov bez 30.1 stavba lodí a člnov a bez 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení 32.5 výroba lekárskeho a dentálnych nástrojov a potrieb
Stredne nízka technológia	18.2 reprodukcia záznamových médií 19 výroba koksu a rafinovaných ropných produktov 22 až 24 výroba výrobkov z gumy a plastu; výroba ostatných nekovových minerálnych výrobkov; výroba a spracovanie kovov 25 výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení bez 25.4 výroba zbraní a munície 30.1 stavba lodí a člnov 33 oprava a inštalácia strojov a prístrojov
Nízka technológia	10 až 17 výroba potravín; výroba nápojov; výroba tabakových výrobkov; výroba textilu; výroba odevov; výroba kože a kožených výrobkov; spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva a korku okrem nábytku; výroba predmetov zo slamy a prúteného materiálu; výroba papiera a papierových výrobkov 18 tlač a reprodukcia záznamových médií bez 18.2 reprodukcia záznamových médií 31 výroba nábytku 32 iná výroba bez 32.5 výroba lekárskeho a dentálnych nástrojov a potrieb
Spracovateľský priemysel spolu	10 až 33

Tabuľka 5: Rozdelenie sektorov služieb podľa znalostnej intenzity a technologickej úrovne služieb na základe klasifikácie SK NACE

Technologický sektor	Odvetvia služieb podľa SK NACE Rev. 2
Znalostne intenzívne služby	
Znalostne intenzívne služby s vysokou technológiou	59 až 63 výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov, príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok; činnosti pre rozhlasové a televízne vysielanie; telekomunikácie; počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby; informačné služby 72 vedecký výskum a vývoj
Znalostne intenzívne trhové služby (bez služieb s vysokou technológiou a finančného sprostredkovania)	50 vodná doprava 51 letecká doprava 69 až 71 právne a účtovnícke činnosti; vedenie firiem, poradenstvo v oblasti riadenia; architektonické a inžinierske činnosti, technické testovanie, analýzy 73 až 74 reklama a prieskum trhu; ostatné odborné, vedecké a technické činnosti 78 sprostredkovanie práce 80 bezpečnostné a pátracie služby
Znalostne intenzívne finančné služby	64 až 66 finančné služby okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia; poistenie, zaistenie a dôchodkové zabezpečenie okrem povinného sociálneho poistenia; pomocné činnosti finančných služieb a poistenia
Ostatné znalostne intenzívne služby	58 nakladateľské činnosti 75 veterinárne činnosti 84 verejná správa a obrana; povinné sociálne poistenie 85 až 93 vzdelávanie; zdravotníctvo; starostlivosť v pobytových zariadeniach (rezidenčná starostlivosť); sociálna práca bez ubytovania; tvorivé, umelecké a zábavné činnosti; činnosti knižníc, archívov, múzeí a ostatných kultúrnych zariadení; činnosť herní a stávkových zariadení; športové, zábavné a rekreačné činnosti
Znalostne menej intenzívne služby	
Znalostne menej intenzívne trhové služby	45 až 47 veľkoobchod a maloobchod a oprava motorových vozidiel a motocyklov; veľkoobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov; maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov 49 pozemná doprava a doprava potrubím 52 skladové a pomocné činnosti v doprave 55 až 56 ubytovanie; činnosti reštaurácií a pohostinstiev 68 činnosti v oblasti nehnuteľností 77 prenájom a lízing 79 činnosti cestovných agentúr, rezervačné služby cestovných kancelárií a súvisiace činnosti 81 činnosti súvisiace s údržbou zariadení a krajinnou úpravou 82 administratívne, pomocné kancelárske a iné obchodné pomocné činnosti 95 oprava počítačov, osobných potrieb pre domácnosti
Ostatné znalostne menej intenzívne služby	53 poštové služby a služby kuriérov 94 činnosti členských organizácií 96 ostatné osobné služby 97 až 99 činnosti domácností ako zamestnávateľov domáceho personálu; nediferencované činnosti v domácnostiach produkujúce tovary a služby na vlastné použitie; činnosti extrateritoriálnych organizácií a združení
Služby spolu	45 až 99